

PREISKAVE PO RUDNIKIH W. VIRGINIJE

VEDLI SO JIH ODLIČNI
NEWYORČANI.

Nasilje premogarskih družb že
presega vse meje.

New York.—Rudarsko vojno
v West Virginiji, katera postaja
v lutejša med rudarsko orga-
nizacijo in premogarskimi po-
dejniki—ki se poslužujejo vseh
mogočih postavnih in nepostav-
nih sredstev v boju proti rudar-
ski organizaciji, kakor izjavlja
poročevalec Coleman socialistič-
nemu "New Leaderju" in "New
York Worldu"—bodo preiskova-
ni trije Newyorčani. Coleman
je sprejel Sherwooda Eddi-
ja, voditelja Y. M. C. A., prote-
stantovskega rev. Pettyja in
Arthurja Garfielda Hayesa, ad-
vokata za civilne svobodščine v
Charleston, W. Va., da bodo tam
preučevali razmere.

Možje bodo šli skozi dolino
Kanawha, kjer živi nad 10,000
rudarjev in njih družin po bara-
kah in sotohrih, katere jim je da-
la unija. Šli bodo v distrikt Fair-
mont, kjer je zaprtih dve sto ru-
darjev pod obtožbo, da so pike-
rali pri Grant Town rovu, osem
milj iz Fairmonta. Coleman po-
kazuje raziskovalcem tudi rudnik,
kjer je bil sam aretiran, ko je
srečal maja jemat fotografije,
ko so ga obtožili, da je ustrašil
neunijske rudarje.

Coleman je poročal Ameriški
uniji za civilne svobodščine, ka-
kera ga je tja poslala, sledeče:
"V dolgi črni zgodovini krše-
nja državljskih pravic v Za-
padni Virginiji, niso bile pravice
slovesnega državljana nikdar
tako pogane kot sedaj. Vzlic
dejstvu, da so neunijski opera-
torji dobro organizirani in kon-
trolirajo časopise svoje države,
se poslužujejo vseh mogočih na-
činov, da bi ustavili organizaci-
sko gibanje unije. Neunijski
rudarji v Zapadni Virginiji so
v resnici sužnji. Plačajo jih s
kompanijskimi "skripi" in jim
ne dovolijo, da bi prestopili
graje bodečih žic, koder se po-
likajo njih pretepači in ponoči
razsvetljejejo žarkometi.

"Po cerkvah, javnih šolah, go-
vornicah, v trgovskih in brat-
skih organizacijah, vseh povsod
v tej državi pridigajo proti unijo-
izmu. Takozvani oboževalci po-
bode na Logan, ki so bili pred
štirimi leti, se služijo za lekcije
in pridige po odprtih delavni-
kah, in vsake eksplozije v rudni-
ku so krivi unijski delavci."

Coleman je pronašel, da vsa
cerkve služijo podjetnikom, le
mala izjema njih je, da so osta-
le neutralne. Duhovščina se si-
ker še nekako hlina, da rada sliši
glas organiziranega rudar-
ja, ko je ta ravno blizu. Sploh
zgleda kot bi država živela še
stoletje nazaj kot na primer dr-
žavi Wisconsin ali New York.
Država je polna fanatičnih fun-
damentalističnih verskih organi-
zacij.

Trije sunki organizacije ru-
darjev za organiziranje, ki se
daj dovršujejo, so bili vpri-
zorjeni v najslabših razmerah, ko
je sovražno ljudsko mnenje, po-
ložaj na trgu slab in ko so na-
lete najbrezobzirnejše privatne
armade pretepačev. Te akcije
rudarske unije bi moral podkre-
piti vsak prijatelj delavstva."

Newyorke preiskovalce bo
sprejel v svoji palači governor
Gore; nastopili bodo na mas-
nem shodu v Charlestonu po-
tem, ko bodo zaslišali rudarje in
pregledali rudarsko bojno polje.
V Charlestonu so šli, da se zago-
tovo pravice svobodnega govora
in mirnega zborovanja.

VREME

Chicago in okolica: V soboto
nestabilno, morda deževno. Son-
ce izide ob 5:16, zaide ob 8:21.

Pregled dnevnih do- godkov

Amerika.

Preiskave v westvirginjskih
premogovnikih.

Sedemnajst novih žrtev peti
dan vročine.

Dayton se pripravlja na Sco-
pesov proces.

Žrtve pomanjkljivih zdrav-
stvenih odredb.

Slovenka v Chicagu, ki je bila
v zvezi z roparji, izvršila samo-
mor.

Po svetu.

Položaj na Kitajskem je ved-
no bolj kritičen.

Ekspedicija, ki pojde iskat A-
mundsena, je pripravljena.

Rifijska armada dela težke
skrbi Francozom.

Zopet dva komunisti umorje-
na v Sofiji in čez 400 aretiranih.

Izvršila je samomor, da se reši ječe

Obdolžena je bila sodelovanja z
bančnimi roparji.

Chicago, Ill.—Slovenka Ana
Beauchamp, o kateri smo že po-
ročali, da je bila obdolžena so-
delovanja z mladim bančnim ro-
parjem Henryjem Fernekesom
ter osumljenim morilecem, je od-
prla plin v kuhinji na svojem
domu na 4148 W. 22. st. in tako
izvršila samomor. Bila je stara
52 let.

Ko je opozorjen radi plinske-
ga vonja sosed Paul Daily udri
v zaklenjeno kuhinjo Beau-
champove, je našel njeno truplo
na tleh. Vsi štirje plinski go-
rilniki so bili odprti, ključavnice
pri vratih zamašene in okna
skrbno zadelana s papirjem in
cunjami.

Ana Beauchampova je imela
danes priti pred sodišče. To pa
jo je očitno zelo skrbelo in je
tudi zaupala raznim osebam, da
se namerava usmrtiti, kar je
storila v sredo. Gdč. Maxie
Martin je bila edina sestanoval-
ka v istem apartmentu kot
Beauchampova. Njo je Ana tu-
di obvestila, da se hoče usmrtiti,
in ko je prišla zvečer od dela
domov jo je z Dailyjem našla
mrtvo.

Samomorilka ni pustila nikake
običajne notice, s katero bi na-
znanila, zakaj je storila samo-
mor, a sosedje, kakor tudi nje-
na sestra Mary Kaleasa, so iz-
javili, da se te usmrtila le radi
skrbi pred sodbo.

Pri samomorilki je bil pred
časom duhovnik, ki je povedal
policijskemu načelniku, da je
Beauchampova pripravljena se
izpovedati policiji, ampak ko je
policijski načelnik skušal od nje
izvedeti o bančnih ropih, je še
tisto zanikala, kar je prej izpo-
vedala.

Kolikor je bilo dosedaj mogo-
če doznati, so banditje uporab-
ljali stanovanje Beauchampove
za svoje skajališče ter za skr-
vališče svojega streliva. Ko so
preiskali stanovanje, so našli
zaboj dinamita in bomb, ki po-
vzročajo dim.

Cankov nadaljuje s terorjem v
Sofiji.

Sofija, 4. jun.—Dva komu-
nista sta bila ustreljena in 450
aretiranih pri včerajšnjem no-
vem navalu na delavce in radi-
kalne kmete. V Sofiji se je vr-
šila policijska preiskava od hiše
do hiše. Vse mesto je bilo zapr-
to z vojaštvom in noben moški
ni smel ves dan iz hiše med pre-
iskavo.

Dete, rojeno na parniku, je mo-
ralo plačati vožnjo.

Pariz, 4. junija.—Včeraj je
prispeel v Cherbourg s parni-
kom "Leviathan" najmlajši pot-
nik John Leviathan Kubena,
star osem dni. Rodil se je na
morju. Ko so starši stopili na
suho, so morali plačati od otro-
ka \$9.25 vožnje. Dolej so bili
stati vožnje, toda ta slučaj kaže,
da odslej bo drugače.

PLAMEN REVOL- TE NA KITAJ- SKEM RASTE

Velike demonstracije dijakov in
delavcev v Pekingu; številno u-
bitih v Šangaju je naraslo na
21 in število stavkarjev se je
dvignilo na 150,000.

Šangaj, 4. jun.—Ruski so-
vjetski generalni konzul Osarnin
v Šangaju je danes zanikal vest,
da ruski boljševiki financirajo
kitajsko revolto in da se v nje-
govem uradu vrše tajne seje vo-
diteljev generalne stavke in di-
jaških demonstracij. Mednarod-
na policija je aretirala več Ru-
sov.

Washington, D. C., 4. jun.—
Ameriški generalni konzul Cun-
ningham v Šangaju poroča dr-
žavnemu departamentu, da je po-
ložaj silno kritičen. V Šangajski
luki je osem ameriškim bojnih
ladij, toda konzul javlja, da je
to premalo. Dvesto ameriških
pomorščakov in pravno toliko ita-
lijancev je na suhem v medna-
rodni koloniji. Američani stra-
žijo vodovod. Dve angleški kri-
žarki, ki nameravata izkrcati
1500 mož, prideta vsak čas.

Šangaj, 4. jun.—Šangaj je
popolnoma paraliziran vsled ge-
neralne stavke. Število stavkar-
jev neprestano raste; najmanj
150,000 delavcev in raznih civil-
nih uslužbencev je v stavki. Do-
mača policija, ki šteje 2000 mož,
je tudi zapretila s štrajkom. Po-
liciji simpatizirajo s stavkarji.
V včerajšnjih spopadih med
mednarodno policijo in stavkarji
ter dijaki sta bila dva nadaljna
Kitajca ubita. Število mrtvih v
petih dneh izgrediv je naraslo
na 21; v bolnišnicah je več ko
100 ranjenih.

Demonstracije proti inozem-
cem so se pojavile v vseh večjih
kitajskih mestih kot so Peking,
Nanking, Mukden, Kanton,
Tsingtau in Hankov. Tukajšnje
konzularne oblasti tolačiše proti
angleški policiji v Šangaju, da
vlada simpatizira s stavkarji.
Vlada je poslala dva komisarja
v Šangaj, da preiščeta zadevo.

Peking, 4. jun.—Več ko 10-
000 kitajskih dijakov je včeraj
demonstriralo v velikem pohodu
po ulicah proti pobujanju delav-
cev in dijakov v Šangaju. Vseu-
čilniški dijaki so obiskali provi-
zoričnega predsednika Tuan Či-
juja in zahtevali, da šolski mi-
nister poda ostavko. Nato so po-
setili zunanji urad vlade in pre-
ložili osem zahtev, med katerimi
je pretrganje pogodb z velešila-
mi, odprava izvenoterritorialnosti
za inozemce in kazni za angle-
ške policaje, ki so streljali na di-
jake v Šangaju.

Meštrovitčeva razstava v Chicagu zaključena

Umetniška dela, ki so pridobila
hrvaškemu kiparju svetovno
slavo, gredo naj v St. Louis.

Chicago.—V četrtek 4. junija
je bila zaključena razstava
Meštrovitčevih kiparskih del v
tukajšnjem Art institutu. Kipi
iz mramorja, bronu, malca in le-
sa ter lesorezi, katere je čikaško
občinstvo ogledovalo dnevno me-
sece dni, bodo zdaj odpeljani v St.
Louis, kjer bodo na ogled od 20.
junija do 20. julija.

Ivan Meštrovitč je zadnji pon-
deljek odpotoval v New York,
odkoder se vrne v Jugoslavijo.
Na jesen zopet pride v Ameriko.
Umetnikov brat, Peter Meštro-
vič, je ostal tukaj; on potuje z
razstavo, ki bo trajala po raznih
mestih Združenih držav do ja-
nuarja 1926.

Najstarejša kamenita zgradba
odkrita.

Kairo, Egipt, 4. jun.—Ostan-
ki zgradbe, ki je morda najsta-
rejša kamenita zgradba na sve-
tu, so bili odkriti v bližini zna-
menite piramide Sakare.

Vročina mori dalje; 17 mrtvih v sredo

Tri žrtve v Chicagu, 10 v Ohiju;
drugi so podlegli v viharjih.

Chicago.—Neznosna vroči-
na, ki drži vzhodne države in
Mississippiško dolino v pesteh
že od sobote, je v sredo zahteva-
la 17 novih žrtev. V Chicagu so
trije umrli, v Ohiju 10 in v New
Yorku štirje. Nekaj mrtvih je
bilo tudi v drugih krajih, toda
natančno število še ni znano.
Maksimalna temperatura v Chi-
cagu in okolici je bila 86.

Na zapadu in severozapadu so
se ponovili viharji, ki so pone-
kod nalikovali tornadam. Silna
nevihta v Minneapolisu je za-
htevala pet človeških žrtev; v
lowi je osem mrtvih in štirje v
Nebraski. V Omani so se pojavi-
li tornadni oblaki, ki so naredili
veliko paniko, ampak ali so pre-
ko mesta brez večje škode. Ne-
kaj hiš je bilo razkritih.

Bryan je sramota za Ameriko

Znanstvenik iz Anglije je dejal,
da se zunanji svet smeje ten-
nisiškemu procesu.

Chicago.—James Moffat,
profesor na glasgowski univerzi,
ki je v sredo zvečer predaval na
čikaški univerzi, je rekel, da ten-
nisiški proces postavlja Ameri-
ko v čudno luč v očeh angleške
publike.

"Toda jaz razumem vaše raz-
mere", je rekel Moffat. "Civili-
zacija Anglije je starejša in
vred tega ima drugačno intelek-
tualno ozadje. Ljudstvo Anglije,
ki je že dolgo časa pod vplivom
znanosti in iz te izviračejo pr-
avetnosti, vidi evolucijo kot
fakt, ki v nobenem oziru ne ovi-
ra verskega impulza. Angleški
svet se čudi, kako je mogel prit-
i v Ameriko zakon, ki hoče dia-
kreditirati znanstveni fakt. Va-
še prebivalstvo v Ameriki je ze-
lo pomešano in vsled tega je na-
loga izobrazbe tukaj veliko te-
žja. Največja nevarnost za Ame-
riko je, da ljudje kot je Bryan
nastopajo kot voditelji velike
mase ljudstva."

Kanada pravi, da je severni tečaj njen

Vse ozemlje, ki se vleče severno
do tečaja, pripada Kanadi,
pravi minister za notranje
stvari.

Ottawa, Ont.—Amundsen in
Ellsworth se lahko vrnejo živa
in zdrava s severnega tečaja
—in kanadska vlada želi, da se vr-
neta — in ameriški polarni eks-
plorer MacMillan lahko srečno
poseti severni tečaj, toda Nor-
veška niti Amerika nimata no-
benih pravic do teritorija, ki te-
oretično leži južnozahodno od
pola in gravitira proti Kanadi.

Tako je izjavil 3. jun. Charles
Stewart, minister za notranje
stvari. Stewart je rekel, da vse
ozemlje, ki drži od Kanade
do severnega tečaja, pripada Kana-
di, pa naj ga odkrije kdor hoče.

ILLINOISKA ZBORNICA ZA- VRGLA REFERENDUM GLEDE PIVA.

Springfield, Ill.—O'Grady-
Weberjeva predloga, ki je do-
čala, da se ljudstvo države Illi-
nois v referendumu izreče, da li
odobrava Volsteadov prohibični
ni zakon ali hoče imeti lahka pi-
va in vina, je bila v sredo po vi-
harni debati odklonjena z 79
proti 65 glasovom v nižji zbor-
nici. Referenduma o pijači torej
še ne bo.

Mesto ima \$225,000 dobička na
leto.

Milwaukee, Wis.—Mestno la-
stovanje vodnih rezervarjev je
prineslo milwauskemu prebival-
stvu leta 1924 lepo vsoto \$225-
000.

ABDEL-KRIMOVA ARMADA SKRBI FRANCOZE

Rifijski vodja ima 70,000 do-
bro oboroženih mož in njego-
va fronta je v hribih, katere
domačini najbolj poznajo.

Francoska fronta v Maroku,
3. jun.—(Iz izvirnega poročila
čikaškim "Daily News") — Ab-
del-Krimova armada ni horda
divjakov. Francozi imajo opravi-
ti z moderno opremljeno voja-
ško organizacijo, ki ima dobre
poveljnike. Ravno to je razočar-
alo Francoze, kajti mislili so,
da srečajo navadne tolpe Afri-
čnov brez znanja o modernem
vojskovanju.

Rifijska armada se je te-
meljito razvila po zmagi nad
Spanci. Jedro armade je več ti-
soč Rifijsancev, ki so stari, redni
bojevniki. Njihova naloga je, da
tvore Abdel-Krimu telesno stra-
žo, nastopajo kot rezerva v kri-
tičnem momentu in organizira-
jo, vežbajo ter vodijo razne ma-
ročanske rodove, ki se pridruži-
jo vstaji. Okoli tega jedra je ri-
fijska milica, ki šteje z regu-
larci vred 50,000 mož. V tej mi-
lici so vsi, mladi in stari moški,
ki so telesno sposobni za boj.
Med Rifijsanci dozorj vaak deček
a 15. letom; takrat dobi ženo in
puško. Vsak moški je vojak. Slu-
žijo tako, da se vedno menjajo.
Vsakih par tednov gre polovica
na fronto, druga polovica pa do-
mov počivati. V slučaju sile pa
vsi pograbijo za puške.

V zvezi z Rifijsanci je maro-
čanski rod Djebala, ki je Abdel-
Krimu dal 20,000 mož. Tako ima
rifijski vodja danes 70,000
mož. Bojevena taktika Rifijsancev
je sledeča: Najprej pošljejo agi-
latorje med sorodne rodove, ki
so še mirni. Ako jih pridobijo za
vstajo, jim pošljejo orožje in
strelivo ter častnike; če pa noče-
jo rebelirati, tedaj jih Rifijsanci
terorizirajo in plenijo jim žito
in črede. Rifijsance se noče nikoli
bojevati na odprtem polju. Naj-
rajši si poišče teren v divjih hri-
bih, kjer je dovolj goščave in
skalovja. To je, kar Francoze
najbolj jezi. Domačin pozna ma-
lone vsak grm in kamen, izza
kateraga strelja. Tak teren si je
izbral Abdel-Krim, ko je inva-
diral francoski Maroko. Okupi-
ral je cel greben hribov ob reki
Urgi. Rifijsanci so dobri strelci
in v boju so urni. Vajeni vročine
in žilavi z lahkoto prenašajo vse
težave, katere težko amagujejo
Spanci in Francozi.

PROGRESIVCI SE ZBIRAJO.

Chicago.—V neunijskem hote-
lu "La Salle" se je zbralo večje
številno progresivcev, da silijo
senatorja Brookharta iz Iowa.
Ti progresivci so še v republi-
kanski stranki in nimajo nika-
ke zveze s progresivci, ki so se
organizirali za Illinois v mesecu
februarju.

Brookhart je napadal federal-
ni rezervni bančni sistem, ki slu-
ži vzhodnim bankirjem, tlačji pa
farmerje. On je za vladni za-
drugi tržni in izvozni sistem in
trgovinsko povodno pot do Me-
hiškega zaliva.

"Prerok", ki napoveduje konec
sveta, terorizira ljudi v
Mehiki.

Nogales, Ariz.—Med lahko-
vernimi ljudmi v Sonori, na dru-
gi strani ameriške meje, je te
dni zavladala panika, ko je "pre-
rok" z imenom Enoch napovedal
konec sveta v začetku leta 1926.
Enoch pripoveduje ljudstvu, da
pride tak potres, ki poruši ves
svet. Na stotine oplakanih ljudi
je začelo z verskimi pripravami
za "konec".

20 švedskih mornarjev utonilo.

Stockholm, 4. jun.—V silnih
viharjih, ki so zadnje dni divja-
li ob obrežju Švedske, je 20 mor-
narjev izgubilo življenje.

Priprave za iskanje polarnih letalcev

Vojaški avijatik bo vodil norve-
ško ekspedicijo. Ellsworthov
oče, ki je financiral polet na
severni tečaj, je umrl.

Oslo, Norveška, 4. jun.—Po-
ročnik Lutzw Holm, vojaški le-
talec, bo vodil norveško vladno
zračno ekspedicijo, ki pojde is-
skat Amundsen-Ellsworthovo
polarno partijo, katere je pole-
tela na dveh eroplanih proti se-
vernemu tečaju 21. maja in se
še ni vrnila.

Holm je povedal poročevalcu
lista "Dagblad", da njegov na-
črt je, leteti nad robom arktič-
nih ledenih poljan. On upa, da
bo iz zračne višine lahko videl
sto milj naokrog kadar bodo
dnevi jasni. Pojasnil je, da
Amundsen ima kadeče se bombe,
katere bo rabil kot signale.
Na ta način bodo mogoče za-
slediti raziskovalce.

New York, N. Y.—Iz Italije
je prišla vest, da je v tork tam-
kaj umrl James W. Ellsworth,
oče Lincolna Ellswortha, ki je
poletel z Amundsenom vred na
severni tečaj. Stari Ellsworth je
umrl v veri, da je tudi njegov
sin že mrtev.

Poročilo se tudi glasi, da je
stari Ellsworth dal denar za na-
bavo dveh eroplanov in drugo o-
premo za polet na severni tečaj.

Dayton se pripravlja na Scoopesov proces

V mestu je veliko umivanje in
čiščenje. Okna sodnega poslop-
ja že niso bila oprana petnajst
let.

Dayton, Tenn.—Mestni očet-
je v Daytonu so se zavedli ve-
likih odgovornosti, ki jih čakajo
prihodnji mesec, ko se tukaj o-
tvori zgodovinska obravnava
proti profesorju Scoopesu, kršitelju
zakona proti poučevanju e-
volucije v javnih šolah. Očetje se
zavedajo, da pride v njihovo ma-
lo, obakurno mestec mnogo go-
stov iz vseh krajev Amerike.
Pride armada advokatov, učenja-
kov, evolucionistov, modernis-
tov, fundamentalistov in arma-
da reporterjev. Iz tega razloga
so mestni očetje sklenili, da je
treba djeti mesto v red.

Dayton je namreč zelo prašna
vas. V največjem neredu pa je
sodno poslopje, v katerem se bo
odigravala največja ameriška
justična tragikomedija odkar so
nehali sežigati copernice v Mas-
sachusettsu. Sodno poslopje je
silno zamazano. Okna niso bila
umita odkar so bila postavljena
—in to je bilo pred petnajstim
leti. Sklep mestnih očetov je, da
se začne takoj prihodnji teden
temeljito čiščenje. Sodno dvor-
no bodo lepo pobelili in okna o-
prali. Ker je dvorana premahna
za veliko množico, ki se pričaku-
je, bodo zunaj poslopja na trati
postavili klopi in mikrofon —
Daytončani priznavajo evolucijo
v tehniki! — bo nosil iz dvor-
ne vsako besedo. Očedili bodo tu-
di hotele v mestu. Višjašolska
godba je aranžirala koncert vsak
večer na trati sodnega poslopja
tekem procesa.

Staroegipčanski slovar.

Chicago.—S čikaške univerze
je prišla vest, da v Nemčiji se-
stavljajo slovar egiptanskega
jezika, v katerem je govoril
kralj Tutankamen. Čikaški pro-
fesor in znani egiptolog James
Henry Breasted sodeluje poleg
drugih svetovnih egiptologov
pri tem delu. Slovar bo izhajal
v periodičnih zvezkih.

Obletnica Matteottijevega umora.

Rim, 3. jun.—Dne 10. junija
preteče eno leto odkar je bilo
najdeno truplo umorjenega so-
cialističnega poslanca Matteot-
tija. Pašisti so izdali okrožni-
ce, v kateri svare opozicijo, da
ne sme prirejati nikakršnih de-
monstracij.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oglepisih in vr. (May 31-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

"ZOLTA NEVARNOST"?

V zadnjih desetletjih so že večkrat svarili pred žolto nevarnostjo. To svarilo so posebno radi ponavljali militaristi in imperijalisti. Celo nemški kajzer je prešel to nevarnostjo večkrat svaril, kadar si je zaželel, da mu nemški parlament brez ugovora odobri njegove imperijalistične in militaristične načrte. Ob takih prilikah je kazal na Kitaj in stokal: "Gorje nam Evropejcem, ako se prebudi narod, ki šteje štiristo milijonov." V svojem svarilu je zašel tako daleč, da je ob času boksarske vstaje na Kitaju priporočal nemškim vojakom, da se naj v Kitaju obnašajo tako, kot nekoč Huni na svojih pohodih v Evropi.

Zdaj zopet prihajajo svarila v svet pred žolto nevarnostjo.

Kaj pa se je zgodilo v Kitaju?

Iz pičlih brzojavk, ki prihajajo iz Sangaja je razumeti, da so se v tekstilnih tovarnah pojavile delavske stavke. Delavci so zastavkali, ker so bili slabo plačani in so morali delati v slabih razmerah. Tovarnarji so večinoma belopoltniki in ne Kitajci. Slednji so pri velikih kompanijah le slavnati možje, da ima podjetje kitajsko lice.

Mesto kruha in boljših delovnih razmer so pa kitajski delavci dobili krogel. Belopoltni podjetniki so jih pozdravili s svinčenkami, kot imajo navado nastopati proti belopoltnim delavcem v domačih deželah.

Kitajski delavci so zelo potrpežljivi ljudje. Noben belopolten delavec ne bi delal in živel v takih razmerah, kot žive kitajski delavci. Ampak krogel so tudi preveč za sestradane kitajske delavce.

Posledica streljanja na kitajske delavce je bila, da se je nezadovoljnost med njimi še bolj razširila. Demonstracije so se pomnožile in jeza kitajskega delavstva se je pričela obračati proti belopoltnikom. V Kitaju imajo ravno tako svoje nacionalistične agitatorje, ko jih ima vsaka druga dežela na svetu, ki izrabijo vsako priliko za napeljevanje vode na nacionalistični mlin. Kitajskim nacionalističnim hujskačem je taka agitacija zelo lahka reč, ker so tovarnarji in podjetniki večinoma belopoltniki, torej tujci v Kitaju.

Nauzdano časopisje ne vidi tega dejstva, ampak prav pridno poroča, da ruski in kitajski komunisti hujskajo ljudstvo proti tujcem. Ker je znano, da komunisti niso nacionalisti, pa naj bodo ruski, kitajski ali turški, je jasno, da so sedanji nemiri nastali zaradi prevelikega izkoriščanja kitajskih delavcev v korist tujezemskim kapitalistom. Dalje je jasno, ako se je ljudska jeza obrnila proti tujcem, da so kitajski nacionalistični agitatorji znali izrabiti položaj v svojo korist.

Zolte nevarnosti pa ni nobene. To je parkelček, s katerim skušajo tujezemski kapitalisti na Kitajskem ostrašiti svoje vlade, da v obrambo interesov tujezemskih kapitalistov odposljejo hitro močna mornariška brodovja v kitajske vode in močne vojaške čete v Sangaj, da bo toliko laglje nasititi kitajske delavce s svinčenkami, kadar bodo zahtevali kruha, ker stradajo s svojimi družinami vred.

Velike morajo biti krivice, ki jih trpi kitajsko delavstvo, ker brzojavke poročajo, da kitajski dijaki priporočajo, da se proglasi splošna stavka ne le v tovarnah in delavnicah, ampak tudi v javnih uradih.

Brzojavka iz Pekinga pove, da so bili izzivači tujezemski kapitalisti. Britska policija iz Indije je pričela prva streljati na ljudstvo in strelji so ubili štiri kitajske dijake, šest pa ranile. Kitajska vlada je zaradi tega čina protestirala pri vseh tujezemskih poslanstvih. Razume se, da protest ne bo dosti zalegel, ker tiste zolte nevarnosti ni, s katero strašijo imperijalisti in militaristi.

Ampak protest kljub temu konstatira, kdo napada in izliva kitajsko ljudstvo. In to je menda hotela kitajska vlada tudi doseči z njim.

SLIKE IZ NASELIN

Horning, Pa. — Strašna tragedija se je pripetila v sosednji naselbini Castle Shannon ali na kratko imenovani Mine No. 3. Kolikor sem osebno povprašal, a se več prestavil iz angleščine v slovensko, je bilo takole:

Dne 27. majnika je prišel iz South Hilla, predmestja Pittsburgha v Mine No. 3 dobroznani American Raymond Winter, zaposlen pri Pittsburgh železniški družbi. Njega voz je vozil iz Pittsburgha do malega Washingtona in nazaj, torej čez Mine No. 3. Omenjenega dne Winter ni delal, pač pa, kakor sklepajo njegovi sosedje, se mu je zahotelo po kletanju. Prav zato se je napotil v oddaljeni kraj, ker je mogel smatral, da ga tam ljudje ne poznajo.

Opoldne je bil Winter v naselbini Mine No. 3 in se ogledoval, kakor da koga pričakuje. Ob dveh sta prišla mimo iz prodajalne otročka osemletni deček in njegova sedemletna deklica, Aleksander in Helena Sabo, otroka madžarskih staršev. Winter z zemlji nameni se je približal otrokoma, ju prijazno nagovoril, če hočeta, da jima kupi bonbončkov in sladoleda. Otroka sta bila menda zadovoljna, kajti vodja prodajalne je izjavil, da je Winter pripeljal notri otroka in jima kupil omenjene stvari. Kaj se je potem zgodilo z otrokoma je njemu neznan.

Strašne najdbe pa so pokazale, da je bil storjen nečuten uboj. Oba otroka je zločinec izvalil na samotni, z grmičevjem obdan kraj. Tam je najprej pobil dečka s kamnom in mu zdrobil vso glavo, potem pa je najbrž hotel pripraviti deklico do sramotnega čina, ker pomečka na travi in vse okoliščine tako pričajo. Tudi deklica je bila ubita. Ko je Winter izvršil strašen zločin, se je podal k bližnji vodi in si opral svoj krvavi jopič, ker je bil do komolcev vse okrvavljen. Odtam je šel domov spat, drugi dan pa zopet na delo. Vršil je svoj posel in vozil pet do šestkrat mimo pozorišča njegovega zločina prejšnjega dne, pa kljub temu je postal čisto hladnokrvn in buje ni kazal pčice razburjenosti.

Ko dne 27. maja ni bilo otrok domov, so pričeli starši poizvedovati, ali nihče ni mogel dati pojasnila. Več ljudi je iskalo otroka celo noč in naslednji dan. Ko je 28. maja izvedel vodja trgovine Mutual Supply Co., da sta otroka izginila, je povedal, da ju je videl v družbi sprevednika počestne železnice iz South Hilla do Pittsburgha. Čim se je Winter vrnil s svojo karo, je bil aretiran. So ko so mu dali okove na roke, ni očividno kazal nobene razburjenosti. Na vsa vprašanja je zanikal, da bi bil kaj žalega storil otrokoma in sploh ni hotel dati nikake izpovedi, ki bi okrajšalo iskanje otrok. Ampak dve uri po aretaciji so tudi našli trupli malenčkov, ki sta bili šele malo časa mrtvi, kajti deklica je bila menda še gorka.

Solze mi silijo in roka se mi treso, ko pišem tako poročilo. Kako strašne muke sta morala pretrpeti, ko sta se borila s smrtjo od 27. maja popoldne do drugega dne. Trupli je našel American Mortons. Izpovedal je, kako je iskal in se oziral po bližnjem močvirju, medtem pa se spodtaknil ob mehkem predmetu, naka je spoznal, da je zadel na otročka, ki ju je iskal. Povedal mi je, da je našel otroka v objemu in da ni mogel, da bi bila mrtva več kot uro ali dve, ali pa še ne. Izgledalo je, da sta se borila s smrtjo, kajti deklica je bila na kolenih, da bi pobrala brata, on pa je bil oklenjen okoli dekličinega vratu. Če bi jih bili našli prej, bi jih morda še ohranili pri življenju, tako pa sta umrla na vlažnih treh po mrzli noči. Ležala sta tam skoraj 26 ur.

Na lieu mesta sem videl veliko skupino razjarjenih žena in mož pa prestrašene otroke, ki so se držali materinih kril. Se ganiti se ni mogel nobeden. Naj je bil American, Madžar, pobolni Poljak ali bojeviti Italijan, vsak se je izrazil, da sreča za ubojnika, da so ga detektivji dobili prej kot razjarjena množica. Mlada mrtveca so izročili pogrebniku v Castle Shannonu. Ko sta ležala pri pogrebniku, so pripeljali Winterja, pa tudi to pot je priznal samo, da je kupil sladkarije dečku, a deklice da še pozna ne.

Winter je oženjen; žena in otrok stanujeta na South Hillsu. Ko so izjavili ženi, da je mož zaprt, je vprašala: Zakaj pa, zaradi umora? Iz tega je sklepala, da je sumila, ker našli so njegov jopič krvav in moker do lahtov. Winterja so peljali v pittsburske zapore. Ko je njegov oče izvedel, je takoj šel v Pittsburgh in izpovedal, da njegov sin že od lanskega leta trpi na pritisku v glavi ter da v takem stanju ni ne ve, kaj dela.

Drugi dan zopet je po triurnem upiranjju Winter priznal zločin. Državnemu pomožnemu pravdniku je izpovedal, kako je po odhodu iz prodajalne izvalil otroka na samotni kraj, kjer se ga je lotila nepremagljiva želja za uboj. Udaril je enega po glavi s kamenom in potem še drugega, a dalje je rekel, da ne ve, kaj se je godilo. Rekel je, da ne ve, zakaj je to storil. Winter je bil v svetovni vojni na Francoskem.

Radi strašne izgube je oče otrok silno potr, materino življenje pa je v nevarnosti vsak trenutek. Tako izjavlja zdravnik, da je vplival nanjo strah in pozneje veš o žalostnem koncu sinu in hčere. Družina je bila mirna in vsem sosedom priljubljena ter ima državljanske pravice. Ostanjejo ji še štirje otroci.

Ameriška javnost je sila ogorčena in zahtevala bo drastično kazeno. To je tudi ena najstrašnejših dogodkov v Allegheny okraju. — Marko Červan.

Sharon, Pa. — Že dolgo se nisem oglašil v našem pravem delavskem listu "Prosveta" in tudi danes nimam posebnega, ker je komaj par tednov, odkar sem se preselil v Sharon. To so nekako tri naselbine tako spojene, da človek, kateremu je tu nepoznano, sam ne ve, kdaj prestopi iz ene v drugo. To so Sharon, Farrell in Wheatland, ki se nahajajo v zapadnem delu Penna tik ob Ohiju. Tu ima Carnegie svoje ogromne tovarne, in je še več drugih tovarnen, katerih mi še imena niso znana. Je velika žičarna in nekaj livaren. V Sharonu so ravno dogradili veliko tovarno Westinghouse. Govori se, ka bo obratovala s polno paro, da bo zaposlenih nad 4 tisoč oseb.

Kar se dela tiče, je tu povsod nekako srednje, tako da kaj prida delo se težko dobi.

Slovenci so naseljeni v Sharonu že več let, kar je dokaz društvena št. 31 S. N. P. J. Svojega doma nimajo, a pripravljajo se, da bodo zgradili večji skupni Narodni dom v Farrellu, ki je ravno v sredini omenjenih naselbin, da bo skupno odgovarjal potrebam. Zavedni Sarončani in drugi sosedje vedo, kakšnega pomena je Narodni dom; pridno sežajo po delnicah, katerim finančne razmere dopuščajo. Ravno zadnje nedelje je bil rojak pri meni. Na vprašanje, kam gre, mi je odgovoril, da gre plačat delnico. Ker mi je vodstvo doma še neznan, sem se pri rojaku informiral tudi o tem, pa mi je povedal, da pri domu gre vse poslovanje izvrstno in kar se tiče odbora, da so tudi možje in fantje na svojem mestu.

Napisal bom pa še to rojakom v svarilo: Okoli Sharona so neke družbe kupile ogromne kose zemlje po več sto akrov skupaj ter jo razdelile v stavbišča. Agente so razpršili po vseh delih Združenih držav, ki pripeljejo od povsod cele skupine ljudi vseh narodnosti in jim pripovedujejo, da se tu kar med in mleko cedita. Nekega Slovaka so tako napumpali. Agent mu je loto prodajal, zraven pa je stal neki drugi "gentleman" in se predstavljal, da je superintendent od Westinghouse. Vprašal ga je, kaj zna Slovak. Odgovori mu, da je premoglar in da ni sposoben v tovarni kot za navadnega delavca. Ponarejeni super mu nato napravi list, da ima delo v Westinghouse po 85c na uro pod pogojem, če kupi stavbišče in hišo, da mu oni postavijo brez penezov. Ko pride Slovak z listom na sigurno delo, mu na žalost in veliko razočaranje povejo, da je osleparjen ter da Westinghouse nima nič pritem, če kdo kupi lot ali ne, po 85c na uro pa ima le dobro izurjen delavec, ne pa priprost ter da zdaj ne potrebujejo ne enih in ne drugih. Če kdo ravno namerava tu stavbišče kupiti, dobi dobre lote in poštene prodajalce. Ali komur je kraj nepoznan, naj se najprvo informira pri tukajšnjih rojakih

ZARKOMET

Kukluksklan in Čukčukklan.

Najvišje ameriško sodišče je ubilo novi šolski zakon v Oregonu, ki je hotel ubiti privatne šole. Kot poročajo, je bil zakon delo Kukluksklana in naperjen je bil v prvi vrsti proti katoliškim, farnim šolam.

Načelno sem za javne šole, ki so kljub vsem nedostatom, zlorabam in "goose-stepanju" še najboljše. Šolski sistem mora biti samo eden in svoboden. Dokler pa postoji nevarnost, da pridejo javne šole v roke fanatikov, ki ravno tako uničujejo svobodo pouka kakor jo uničuje rimska cerkev, so privatne šole potrebne. Radi tega je prav, da je oregonski zakon zletel v koš. V Oregonu čitajo protestantsko biblijo v javnih šolah. Ponekod, kjer se šopiri reakcija — kot v Tennesseeju — je živa potreba, da tudi svobodnomislni delavci ustanove svoje lastne privatne šole.

Kukluksklan vpije, da hoče Rim okupirati Ameriko. Da prepreči okupacijo, bi pa kukluks najrajši uklenili vse javno življenje v verige svojega puritanskega bigotstva. Kaj pa je razlika med rimskimi in klanskimi kapucami? V bistvu nobene.

Škoda, ker so dogodki zaključeni.

Dragi K. T. B.! Škoda, ker si tako hitro zaključil kontest za dogodke. Dogodki v tvoji koloni, katere tako rada čitam, so razkrili precej kutarske gnilobe. Kutarjem nedvomno odleže, ko prenehajo dogodki, a nikar naj se ne vesele prehitro. Zarkomet ostane in svetil bo dalje kakor tristo milijonov solnc, da bodo vsi zgoreli. O, še jih bo peklo, še! — Vernica v \$.

Dihur ni grlica, ni pa ni.

Iz Jugoslavije je včeraj prišla samo ena vest. Pašič je še vedno bolan. To je slaba vest, toda ne moremo pomagati. Mi nismo zdravniki.

Iz Collinwooda.

Naš cesarsko-kraljevi zamašček na zlatega konjčka, dokler se družji z osli. Iz take pajdajsije bo le oslovski diaka. Čudeži se ne gode več. — Brikjard boulevard, Collinwood, O.

Osno čudo.

Neka ameriška modrijanka našteva sledeče naravne izrednosti: detelja s štirimi peresi, tele s petimi nogami in soprog s šestim čutom točnosti. — All right, kam pa spada ol' man Bryan?

za nasvete, pa bo vsak bolje opravil kakor, da napravi pogodbo na skrivaj z agentom.

Ravnatake pogodbe kot z loti napravijo pri postavljanju hiš. Gre h kontraktoru, kateri se mu jako priliznjeno in prijazno nasmeje in "mu brž ponudi sedež in se tudi ponudi, da ga pelje domov s svojim avtom, češ ker ste tako "fajn možak", bi rad poznal tudi vašo ženo. Nasprotno si pa misli, ker si ti tak bedak, maram poznati tudi tvojo ženo, da ne bi bila bolj izurjena kot si ti, potem bo pa vse "all right". Usedejo se k mizi, kontraktor najprej po zvijačah izve, pri kakšni moči je žrtev, potem jim pa na papir čeka, kako bo napravil. Žena je vsa vesela. Joj, pravi, Tony, kako bo to lepo! In kakšen "good" človek je ta kontraktor, kot duša. Sam je rekel, da ne bo pri tej hiši nič zaslužil in prec je dal "bejbiu" nikel za "kendi".

Ko pa prične delat, je najslabši les in delo. Plačnik se oglasi, da ni kaj v redu, oni pa pokaže pogodbo, katero je sam kontraktor napisal, a plačnik jo je samo podpisal in rekel, da vse razume, kar je napisano. Nazadnje pravarjeni grozi s tožbo, a oni se nič ne boji, ker naprej ve, kako bo stvar izpadla in da ga bodo njegovi advokati pred sodnijo čistega napravili. Če kdo nameprava postavi hišo, je po mojem mnenju najboljše, da gre k človeku, kateri je na dobrem glasu in si da napraviti obris. Risar ga bo vse izprašal, kakšno hišo si želi in koliko in kakšne prostore ter iz kakšnega materiala. Dobro je vprašat več kontraktorjev za kakšno ceno mu hišo napravijo po dotičnem obrisu, šele potem mu lahko delo diktira.

Te vrste sem napisal iz svoje lastne skušnje, ker sem videl že

O, deparja se ne branijo!

Centjeni K. T. B.! Poizvedi, če bi francijani sprejeli od mene naročnino za njihov list. Sem namreč organiziran delavec. Ali vzamejo denar od uniškega delavca za neunijski list? — Organiziran delavec, Bellaire, O.

Morgan maršira.

Morgan Veliki je te dni poslal v Italijo armado 50 milijonov dolarjev, da stabilizira liro in okupira Mussolinijevo deželo. Morganove armade zmagojejo že na celi evropski fronti. (Stabilizirati se pravi dati nove berglje.)

Nekje so to že poskusili.

Centjeni K. T. B.! Ali bi ne bil vseeno dobro, če bi farani zapisali "In God we trust" na navadni košček papirja, katerega bi potem vtaknili mesto dolarja v kovrtico? — Radovednež iz Bellaire, O.

Nagrada za Trunka.

G. Trunk, vi ste modra glava. Ako mi rešite sledečo uganko, vam dam drage volje \$500 nagrade:

Sprejet sem bil od sv. Duba v farovžu v Kostanjevici in roditel sem se v trikotu, ki ni na Kranjskem, ne na Štajerskem in ne na Hrvaškem. Kdo je moj oče, katere narodnosti sem in v kateri nebesa spadam: kranjska, štajerska ali hrvaška? — Avelski premogar.

Dogodek št. 90.

Ko sem bil star devet let, me je župnik upisal za prvo spoved. Vprašal me je, kako je ime moji materi. Urška, sem odgovoril. Kako je ime očetu? Rekel sem, da ne vem. Res nisem vedel, ker ga nisem poznal in mati mi ni nikoli nič povedala o mojem očetu. Župnik se je obrnil proč in se smejal. Prihodnje nedelje je pa na prižnici zmerjal matere, kako da uče svoje otroke, ki še očetov ne poznajo. "Sram me je, ko v šoli vprašam otroka, kako je ime njegovemu očetu, pa mi odgovori, da ne ve," je rekel. Mene pa je prišla silna želja, da bi kaj izvedel o mojem očetu. Vprašal sem mater, kdo je moj oče in kako mu je ime. Mati je odgovorila: "Kaj pa tebe briga?" Nato sem bil tepen in v kotu sem moral klečati. — Peter Slabe, West Allis, Wis.

Narodno klenkanje.

Po mnenju naših narodnih prvoboriteljev ni naroden, kdor ne daruje za zvonove v starem kraju.

K. T. B.

dosti temu podobnega. — Mike Lenarčič.

Žrtvo pomanjkljivih zdravstvenih odredb

"Radio nekroza" je nova strokovna bolezen, ki mori delavke.

New York. — Najmanj pet delavk je umrlo in deset ali več drugih je onemoglo radi strokovne bolezni, katero zdravniki imenujejo "radijeva nekroza" (usmritev). Bolezen nastopi radi zastrupljenja pri barvanju ur in kazal z radijevim preparatom. Delavke so bile zaposlene pri tovarni v East Orangu, N. J. Delavke so se zastrupile poasi. Polagoma, v atomskih količinah je prehajal strup v nje, ki so imele navado osliniti krtačice, s katerimi so barvale predmete in so tako prenesle naznane delce na svoje ustnice. Kazala barvajo z radijem raditega, da se številke vidijo pomoči.

Bolezen učinkuje približno na način kakor fosforna nekroza. Razkrajati prične kosti v glavi ter kostna vlakna v ustih. Srebrni nitrat je toliko hujski strup kakor stari živosrebrni strup kakor stari živosrebrni delavci pri barvanju ogledal zadaj. Učinkovitost je počasnejša, ampak toliko strašnejša. Po industrijah se vedno v večjem obsegu pojavlja zopet tuberkuloza, je rekel dr. Winslow na konvenciji zdravnikov. On zahteva radikalno spremembo prežračevanja po tovarnah kakor tudi v šolah. Na tisoče življenj je izgubljenih in na milijone dolarjev zapravljenih radi pomanjkljivih zdravstvenih odredb v industriji.

DELAJSKE NOVICE

(Fed. Press.)

Polagalci cevi stavkajo za \$10 na dan.

Milwaukee, Wis. — Dvesto u-nijskih polagalcev cevi, med te-mi dve tretjini dninarjev, je sto-mi na stavko dne 1. junija, ko je potekla pogodba za mezdno-levstvo \$9 na dan. Druge stavb-ne stroke se niso udeležile stav-ke.

Delavsko časopisje

San Francisco. — "Labor Uni-ty," delavski list, ki je bil usta-novljen leta 1919, je prenehal izhajati radi premalih fondov. Originalno je bil list glasilo pro-gresivno v San Franciscu, zad-nje čase pa je podpiral Workers Party.

Seattle. — "Industrial Work-er," glasilo I. W. W., bo izhajal samo enkrat na teden. Zato je tudi naročnino znižal za polovi-vo, od \$4 na \$2.

Delavstvo ni varno pred policijo.

St. Louis, Mo. — Unijski delav-ci v St. Louisu že niso varni pred policijskimi gonjani. Hi-ša unijskega polagalca cevi je bila osumljena in suhaška poli-cija je udrla ter pobila delavca v njegovi lastni hiši brez naj-manjšega povoda. Nekega raz-važalca mleka so ravnotako po-koševali. Več delavcev pri po-laganju cevi so kar pri delu are-tirali in jih gnali na policijo. Take razmere so zavladale v St. Louisu, kar je bil izvoljen za žu-pana zloglasni odprtodelavniški Victor Miller.

STAVKA V SANGAJU ALAR-MIRA DIPLOMATE.

Washington. — (FP.) — Su-znji po tekstilnih tovarnah San-gaja so revoltirali in izzvali dru-ge stavke iz simpatije, ki pa ni-so vodile drugam kakor do mu-čenistva stavkovnih voditeljev, ki postajajo žrtve tujezemske policije. Konzuli in diplomatič-ni poslanca na Kitajskem pa br-zojavljajo svojim "spoštovanim" vladam v dolgih, spisih, kako so presenečeni in da žive v paniki, ker se kitajske mase postavljajo po robu.

"Dijaki bodo kmalu postali nevarna drhal," se bere odstavek v objavi generalnega kon-zula Cunninghama, ko vojnemu departamentu opisuje umore 30. maja. Napadena sta bila dva množemska stražnika, popolnoma je bil ustavljen promet na cesti Nanking in slednjic so se skuša-li urediti na policijsko postajo. Ukaz je bil izdan za streljanje in tri osebe so bile ubite, šest drugih je bilo pobitih ponoči, dvajset pa ranjenih.

"Drhal je razdeljevala letake komunistične vsebine z izjavami, da je sedanjih razmer kriv imperializem Anglije, Francije in Združenih držav. Protija-ponskih letakov je bilo največ in so bili tudi najbolj hujskajoči. Izgledi so, da bo kmalu general-na stavka. Policijske rezerve so sklicane skupaj in prostovolj-ne organizacije so pozvane na pomoč.

Tekstilne tovarne, ki so priza-dete radi stavke, so last Japon-cet. Obratujejo jih Kitajci, nam-reč otroci doli do petega leta starosti. Mnogo malih otrok de-la tudi po dvanajst ur na dan. Nikdar nimajo časa za igranje in svežega zraka. Stevilno smrtnih slučajev je strašno.

JAVNA GOVORNICA

(Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.)

White Valley, Pa. — Je-li kaj razlike med časom, ko so še ka-nibali vladali na zemeljski obli, in današnje dobo, koji pravijo, da je civilizirana, oziroma pravi-vo, da je današnje ljudstvo ei-vilizirano in moralno? Kje je ti-sta civilizacija in morala?

Človek stika zanj, jo iše in iše ter najde bore malo. In če je kaj, je-li med tisto delov-no maso, ki si poštenim potom boče služiti vsakdanji kruh? Znanost nam pove, da so kani-bali živeli v Evropi pred pet-najst tisoč leti, kar bo skoraj verjetno. Dokazano je pa tudi, da kanibali (ljudožrci) še danes žive po nekaterih afriških oto-kih. Kanibali so požrli človeka surovega, potem ko so iznšli o-genj, so ga deloma spekli ali ob-žgali. V današnji dobi, koji pra-

vijo, da je civilizirana (vsaj čr-na reakcija in aristokracija se bahata tako), se silno zgražamo nad tistim ljudožrstvom. Pomali-mo pa ne, da je v današnji ta-ko intenzivni civilizirani dobi še mnogo grše in ostudnejše ljudo-žrstvo, kot je bilo kdaj poprej.

Danes ljudi žre kapitalistični moloh. Več ko jih more požreti, več jih hoče imeti. Toda žre naj-več delavce in največ tiste de-lavce, kot sem zgoraj omenil, da si hočejo poštenim potom ustva-riti svojo eksistenco in služiti potrebni vsakdanji kruh.

Razlika je samo v tem, da se-danji kapitalizem žre bolj siste-matično, požre delavcu namreč vso fizično moč, in ko je delavec izrabljen, je vržen na cesto ne da bi po naravnih zakonih žvižal na stara leta sad svojega dela in trpljenja.

Kapitalizem se je razpasel, ker se je delavstvo premalo čuvalo, premalo se čuva še danes. Posebno v Ameriki gredo sedaj delavstvu s krvjo priborjene or-ganizacije rakovo pot. Če se ame-riško delavstvo ne strezne kaj kmalu s tem, da se organizira v eni politični organizaciji, v eni fronti proti ofenzivnemu kapi-talizmu, bo pahnjeno v sužnost kakoršne še ne pomni zgodovina.

Bojni klic so zagnali kapitali-zmu voditelji socialistične stran-ke po vzhodnih državah. Rezul-tat je precej zadovoljiv, delav-stvo je pričelo pristopati v socia-listično stranko. Menda je začelo spoznavati, da je soc. stranka najboljša delavska stranka za vse stanove delovnega ljudstva.

Bratje delavci! Zastonj je to-žiti in tarnati čez slabe čase, za-stonj se vedno samo jeziti na ka-pitalizem, ko odmika tisti borbi-kos kruha vedno više in više, ker na ta način smo vedno bolj poti-skani v barbarske razmere.

Pridružimo se klicu socia-lističnih voditeljev, in našemu zvestemu bojevniku Evgenu Debsu, edinemu našemu bojev-niku, ki je ostal še zvest princu-kom delavskega razreda. Rajši v zapor, rajši v smrt kot bi nas vodil po krivih potih, je njegovo geslo.

Tukajšnji socialistični lokal obdržava mesečne seje vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob de-setih dopoldne v Slovenski dvorani. Ne odlašajte, pristopite že prihodno sejo.

Aranžirana je tudi velika ples-na veselica na dan 13. junija v Slovenski dvorani v White Val-leju. Na veselici bodo prisot-stvovali angleški sodrugi iz New Kensingtona in mogoče tudi iz Greensburga. Program priredit-ve še ni določen, vem pa, da ti-sti, ki bi želeli dobiti informaci-je o pokretu socialističnega gi-banja, jih bodo lahko dobili.

Čisti prebitek veselice je nam-enjen okrajnemu westmore-landskemu lokalu za razširjenje soc. časopisja in za agitacijo pri-dobivanja novega članstva v le-tni sezoni. Zato kličem vsem v Westmorelandu tlačenim somi-šljenikom: Vsi na krov 13. junija! Vsi dobro došli v White Val-leju! — Joe Britz.

Vprašanja in odgovori glede naturalizacije

(Foreign Language Information Service; Jugoslav Bureau.)

II.

Vprašanje: Treba kaj plačati za prvi papir? — Odgovor: Sod-ni klerk zahteva plačilo \$1, da izpiše in vloži izjavo o namenu in vam izroči prepis iste, t. j. vaš prvi papir. Dokument se iz-piše v treh prepisih, od katerih deklarant dobi enega.

Vprašanje: Zgubil sem svoj prvi papir. Morem dobiti novega? — Odgovor: Da, lahko do-bite prepis istega.

Vprašanje: Kaj mi je storiti, da dobim nov prvi papir? — Od-govor: Treba napraviti prošnjo v obliki "affidavita" za prepis izjave o namenu na onem sodi-šču, kjer je bil prvotno izdan prvi papir.

Vprašanje: Kaj treba navesti v tem "affidavitu"? — Odgovor: Treba podati v istem informaci-je, kje in pod katerimi okolišči-nami je bil dokument izgubljen oziroma vničen. Za prošnjo slu-ži poseben formular (form 2225) ki se dobi od klerka vsakega na-turalizacijskega sodišča.

Vprašanje: Dobil sem svoj prvi papir v januarju tega leta. Kdaj lahko zaprosim za podeli-tev državljanstva? — Odgovor: Treba čakati najmanj dve leti od dneva, ko je bil izdan prvi pa-

pir, predno smete vložiti prošnjo za naturalizacijo, pod pogojem seveda, da boste tedaj vsaj pet let v tej deželi.

Vprašanje: Dobil sem svoj prvi papir v juniju l. 1912. Ali morem sedaj zaprositi za natu-ralizacijo? — Odgovor: Ne, vaš prvi papir ni več veljaven. Nje-gova veljavnost izteče po sedmih letih. Morate dobiti zopet nov prvi papir in potem čakati dve leti, predno morete vložiti prošnjo za državljanstvo.

Vprašanje: Imam prvi papir in bi rad postal ameriški držav-ljan. Pod kakšnimi pogoji se lahko dobi "drugi papir"? — Odgovor: Da dobite "drugi papir" oziro-ma državljanstvo sprigevala, mo-rate biti vsaj 21 let stari; mo-rate že vsaj dve leti imeti prvi papir; prvi papir ne sme biti čez sedem let star; morate sta-novati v Združenih državah ne-pretrgoma vsaj pet let od dneva nazaj, ko vložite prošnjo, in zad-nje leto dni v oni isti državi, kjer vložite prošnjo. Treba tudi, da privedete s seboj dva ameri-ška državljana kot prič.

Vprašanje: Kaj naj potrdita prič? — Odgovor: Priči morata potrditi podatke glede vašega bivanja v Združenih državah, kakor tudi, da ste človek dobre-ga moralnega značaja, udanega načelom ameriške ustave in do-bro razpoloženega za mir in sre-čo te dežele.

Vprašanje: Kako dolgo treba da vas prič poznata? — Od-govor: Najmanj za dobro predhod-nih petih let.

Vprašanje: Ali so sodniki ja-ko natančni, kar se tiče te dolo-be zakona? — Odgovor: Da, vladni uradniki, ki izprašujejo priče, vedno natančno ugotav-ljajo, da li so priče poznale kan-didata tekom vse predpisane do-be. Radi tega je največje važno-sti, da si človek izbere primerne priče.

Vprašanje: Živel sem tri leta v Pennsylvaniji in dve leti v dr-žavi Illinois, kjer stanujem se-daj. Ali moram imeti prič, ki naj potrdita moje bivanje v o-beh državah? — Odgovor: Mo-rate privediti s seboj na sodišče dve prič, ki sta vas poznali v Illinoisu. Ako te dve sami prič-nista vas poznali v Pennsylvaniji, morate dobiti še dve prič, ki sta vas poznali tekom treh let v Pennsylvaniji.

Vprašanje: Ali morata tudi ti dve drugi prič iz Pennsylvanije priti na sodišče v Illinoisu, da pričata o mojem bivanju v tej državi? — Odgovor: Ne, za-dostuje, da ti dve prič pisмено izjavita pod prisogo, da sta vas poznali tekom vašega triletnega bivanja v Pennsylvaniji.

Vprašanje: Kakšna mora biti ta pismena izjava prič? Ali slu-ži za to posebna tiskovina? — Odgovor: Ko vložite prošnjo za naturalizacijo, morete dobiti predpisano tiskovino (form) od sodnega klerka.

Vprašanje: Živel sem tri leta v Philadelphiji in potem dve le-ti v Pittsburghu. Ne morem do-biti dveh prič, ki bi me poznali vseh pet let. Smem dovesti na sodišče dva para prič? — Od-govor: Ne, zakon dovoljuje le en par prič. Izjema velja le za slu-čaj, da je prosilec živel v več kot eni državi. Ker ste živeli v isti državi, ali v raznih mestih, mo-rate imeti dve prič, ki sta vas poznali vseh pet let vašega bi-vanja v obeh mestih. Ako ne mo-rete dobiti takih prič, pa sploh ne morete biti naturaliziran.

Vprašanje: Ako bi se preselil iz Pittsburgha v Cleveland, O., in tam stanoval tri leta, bi li mogel tedaj zaprositi za državljan-stvo? — Odgovor: Da, morali bi dobiti dve prič za svoje triletno bivanje v državi Ohio in prikr-beti si pisмено izjavo s strani dveh prič, ki sta vas poznali vsaj dve leti v Pittsburghu.

Vprašanje: Nameravam iti začasno v stari kraj. Imam "pr-vi papir". Ali bo moj obisk v i-nozemstvu prekinil nepretrga-nost moje nastanjenosti (resi-dence) v Združenih državah? Saj zakon pravi, da moram ne-pretrgoma stanovati v Združe-nih državah skozi pet let, ako hočem postati državljan. — Od-govor: Ni mogoče dati določene-ga odgovora, ki bi veljal za vse slučaje začasne odsotnosti iz Združenih držav. Kratko začas-no potovanje v inozemstvu na-vadno ne prekinja nastanjenos-ti. Toda najboljšje je, da se vsak potnik pred svojim odhodom obrne za informacije k sodnemu klerku onega sodišča, kjer prič-njuje, da bo naturaliziran, in se razloži namen svoje odsotnosti iz Združenih držav.

Vprašanje: Hočem vložiti prošnjo za naturalizacijo. Kaj mi je storiti? — Odgovor: Pojdite najprej brez svojih prič k sod-nemu klerku t. j. v pisarno sodi-šča, kjer se podeljuje državljan-stvo, in vprašajte za tiskovino Form 2214, ki se zove "Prelimi-nary Form for Petition for Nat-uralization". Lahko dobite to tiskovino tudi iz drugih virov, na pr. od ljudskošolskih učiteljev in raznih organizacij.

Vprašanje: Treba kaj plačati za to tiskovino? — Odgovor: Ne.

Vesti iz Jugoslavije

Dokaz dvojne mere. V nedeljo, dne 3. maja je imela celjska Or-juna razvitje prapora. Delav-stvu je bilo 1. maja prepovedano po ulici manifestirati za socialne pravice in za ohranjenje svetov-nega miru. Orjuni pa je bilo do-voljeno 2. maja privediti zvečer bakljado z godbo, ter kričati po ulicah, kakor, da bi bil ves svet njihov.

Talei. Policija je že pred 1. majem zopet zaprla večje število levčarsko razpoloženih delavcev. Zlasti iz trboveljskih revirjev je odšlo večje število mlajših de-lavcev v zapore, med njimi tudi sodružica Očevca.

Kolikor smo dobili do sedaj poročil ti mladi sodrugi sploh ne vedo, zakaj so v zaporih, kajti niso jih zalotili pri nikakršnem dejanju in tudi pri hišnih prei-skah niso našli obožljivega ma-teriala. Meščansko časopisje pa razglasa, da so bili aretirani — zato, ker so zbirali prispevke za komunistično — Rdečo pomoč.

Zakon o poljedelskih kreditih.

PP vlada je predložila v raz-pravo svoj načrt zakona o pol-jedelskih kreditih. Glavne poteze tega načrta so sledeče: Po posa-meznih krajih se ustanovijo kra-jevne zadruge za poljedelski kre-dit (posojilo). Za ustanovitev take zadruge je potrebno naj-manj 20 članov, ki imajo vplača-ti deželo po 100 Din. V vsakem kraju sme biti le ena zadruga te vrste. Doslej obstoječe zadruge se lahko izpremenijo v take kra-jevne zadruge, če izpremenje svo-ja pravila in se prilagode temu zakonu. V vsaki oblasti bi bila ena oblastna zadruga, katere članice bi bile predvsem te kra-jevne zadruge, pa tudi razne za-druge zveze ter kmetijska dru-štva. Vse članice morajo plačati deleže po 1000 Din. Ker je v kra-ljevini SHS 33 oblasti, bi bilo 33 oblastnih združug.

Vse te zadruge bi pa vodila direkcija za poljedelski kredit — v Beogradu. Ta daje razna poso-jila iz sredstev, ki jih prejme od države.

Država bi dala na razpolago sledeča sredstva: 500 milijonov Din iz proračuna poljedelskega ministarstva in sicer vsako leto 50 milijonov, potem pa 50% či-stegega oblička razredne državne loterije.

Poljedelaki krediti so gotovo neobhodno potrebni za povzdigo kmetijskega gospodarstva. Nujen je zakon, ki bi urejeval podaja-nje teh kreditov. Ali tozadeven zakon s strani PP vlade ne od-govarja potrebam poljedelstva.

Prvič je po tem zakonu odvis-no podajanje kreditov od vlade. Člane beograjske direkcije dolo-ča poljedelski minister. V uprav-ne odbore oblastnih združug tudi imenuje minister po dva člana, tako da so tudi oblastne zadru-ge odvisne od vlade. Vse kmetij-stvo bi zaviselo torej od milosti in nemilosti vladajoče arbijan-ske gospode.

Zakon ne pozna brezobrestnih posojil za kmetijstvo. A vsi ve-mo, da danes obubožani kmetje kravvo potrebujejo brezobrest-ne kredite za povzdigo svojega gospodarstva.

Dalje: mesto da bi šel ves de-nar za kmetijstvo, bo šel večino-ma za vzdrževanje uradništva. Kajti po tem zakonu bo samo di-rektorjev 33! A koliko bo dru-goga uradništva. In vrhu vsega tega bo to uradništvo slepo o-rodje beograjske vlade in ne bo služilo kmetom.

Tak zakon našemu kmetijstvu

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (May 31-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstav-ljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstav-ljen vlad napadnega naslo-va, pošite nam dopisnico in navedite stari in novi na-slov.

Naši zastopniki so vsi dru-štveni tajniki in drugi za-stopniki, pri katerih lahko plačate naročnino. Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.50 in za celo leto \$3.80.

Slovenska Narodna

Podgora Jednota

Ustanovljena 4. aprila 1904.

Iskupa 17. junija 1907. v Ljubljani.

GLAVNI STAN: 787-48 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Cinkar; podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Milan Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:

Martin Zeleznikar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizmančić, 13111 Be-nington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chi-cago, Ill.; John Terčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Milan Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHOĐNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

Anton Sular, Box 104, Gross Kans., za jugozapad.

Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap.

John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 848 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Za-vertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Joško Oves, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR — Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Pred-sedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJE: Bolniško tajni-štvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vohče se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse priložbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi priizvi na gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: Martin Zele-znikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednota, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ne bo pomagal, ampak mu bo naložil novo pezo na ramena. Po tem zakonu bodo prišli kmetje v popolno odvisnost od beograjske vlade, njenih direktorjev in ko-misarjev. PP vlada pač drugega načrta predložiti ni mogla, ker njej gre le za to, da zagotovi z vsemi sredstvi nadvlado arbijan-ske gospode nad kmeti in delav-ci.

25,000 brezposelnih! Gospodje trgovali in bogati obrtniki so l-meli 6. maja javno sejo trgova-ske in obrtniške zbornice. Na seji so ugotovili, da je samo v Sloveniji 25,000 brezposelnih delavcev v trgovini in obrti. In teh 25,000 brezposelnih ne prejema nobene izdatne državne brezposelne po-dpore, temveč so prisiljeni, da po-lagoma umirajo od gladi, ako ne dobi službe. Druge kapitalistič-ne države, kot na primer Angli-ja, vsaj deloma skrbijo za brez-poselne. V Jugoslaviji so brezpo-selni brez vsake zaštite.

Belgijska vladna kriza še ni re-šena.

Bruselj, 4. jun. — Viskont Pelet bo zdaj skušal organizira-ti novo vlado.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. C., Avella, Pa. — Pošljite, da vidimo kaj je. Pozdrav.

ALI CITATE

dobre knjige?

Todaj naročite knjige Književne matice

S. N. P. J.

Človeku je potrebna duševna hrana kakor telesna. Naj-večje zlo za delavca je neznanje. Cimboli je delavec neveden, tembolj ga izkoriščajo od vseh strani. Dobra knjiga je naj-večji sovražnik nevednosti in duševne tame. Delavec se mora učiti; vzeti si mora sam, česar mu ni dala revna šola. Citati mora dobre knjige.

Ako ste ukaželjni, če hrepenite po izobrazbi in dušev-nem razvedrilo, ako želite citati povesti iz delavskega živ-ljenja, spoznati nekatere naravne resnice in če se hočete so-znaniti s temeljnimi pogoji angleškega jezika, naročite si sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica	\$2.00
Zajedanci	1.75
Zakon biogeneze	1.50
Jimmie Higgins	1.00
Pater Malaventura	1.50

Kdor naroči Zajedalce in Zakon biogeneze skupaj, dobi obe knjigi za tri dolarje.

Vse te knjige so lično in trpežno vezane. Poština je všteta. Naročilu priložite denar.

Naročila za vse gori omenjene knjige prejema

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

Smrti kontrolorja Stopnika

Spisal Ivan Cankar.

Vrnili sem se s potovanja pozno zvečer. Hišnik je bil že ugasnil svetiljko na stopnicah, in s kovčegom v roki sem lezel počasi navzgor. Odklenil sem vrata svoje sobe, vrzel kovčeg, suknjo in dežnik na posteljo ter se napravil, da bi poiskal vžigalice in zapalil luč. Ali v istem hipu, ko sem stal sredi sobe ter tipal po mizi za vžigalicami, me je obšlo neko posebno čustvo, podobno čisto otročjemu strahu. Zazdelo se mi je, da so se godile tačas čudne stvari v moji sobi; dišalo je po tujih ljudeh. Roka se mi je tresla, ko sem prižgal svetiljko; zelo neprijetno mi je bilo pri arcu, in obšla me je misel, da bi pustil vse skupaj pri miru ter šel prenočit v hotel.

Zapazil nisem vkljub temu nič posebnega; soba se mi je zdela

čisto taka, kakor sem jo bil ostavil. Stoli so bili na svojem mestu, postelja je bila pogrnjena, knjige so bile v redu. In prišel sem se sramovati svoje neumne bojazni. Vrata so bila zaklenjena, in ključ sem nosil s seboj. Kako bi bilo mogoče, da bi se kdo izgubil med moje štiri stene? Skozi ključnico prihajajo samo duhovi.

Na mizi je ležalo kakor navadno kup papirjev. Začel sem brskati po njih, a mimogrede sem se ozrl na tintnik. Tintnik je bil odprt, in peresa se je držala skorja ravnokar posušene tinte. Stvar je bila malenkostna, ali vendar me je nenavadno vznemirila. V roki sem imel par papirjev in v tistem hipu sem zapazil, da pisava na teh papirjih ni bila moja. Nekdo je sedel v tem času v moji sobi na mojem stolu ter pisal. Pisava mi je bila čisto neznana, a koliko dalje sem čital, tem bolj je raslo moje začudenje. Moja soba se mi je zdela strašna in skrivnostni polna; okrog mene so hodili duhovi davno umrlih ljudi.

I.
Odlasal sem to reč od dne do dne, toda naposled se mi je zdelo, da je prišel čas, in napisal sem svojo prošnjo. Moji kolege so je čakali z veliko nestrpnostjo; ali meni se ni mudilo nikamor...

Davkar je prihajal v pisarno zelo pozno; ob desetih, včasih še ob polenajstih. Kadar je stopil v sobo, se je ozrl najprvo po meni; njegov obraz se je nekako čudno nasmehljaj, in oči so mu zamežikale, kakor bi hotel opomniti: "Ali te še ni vrag vzel?" On bi pravzaprav ne imel nikake koristi od tega, toda najbrž ga je vznemirjala moja mrtvaška zunanost; ni prijetno, če ima človek neprestano mrtveca poleg sebe. Vedel sem natanko, da ga je grizla v dušo moja čudovita odpornost. In to me je veselilo. "Kako vam je danes, gospod kontrolor? Zdi se mi, da vam ni posebno dobro." Ej, dušica, ne tolaži se! "Hvala, gospod davkar; počutim se imenitno; moj obraz je mršav samo iz navade."

Sicer pa je bil dobra duša; človek starikav, s sklonjenim hrbtom in osivelo brado. Igral je na citre zaljubljene pesmi in sploh je trdil, da je jako muzikalen. Poleg tega se je brizgal za politiko. Njegovi nazori so bili odvisni od slučajnega razpoloženja; kadar je bil slabe volje, je zagovarjal konservativna načela, in takrat je bil njegov obraz resen in dostojanstven; toda včasih je hotel napraviti uslugo temu ali onemu in kazal se je liberalnega, a obenem je zatrepetalo v njegovih očeh nekaj prešernega in buršakoznega. Mene se je ženiral; pogledal mi ni nikoli naravnost v obraz. V pisarni se je dolgočasil do smrti; zehalo se mu je neprestano, in pri tem so mu uhajali iz grla žalostni, zategnjeni vzdih. Dela se je pritaknil malokdaj; opravljal ga je večidel sam praktikan, kajti tudi adjunkt je lenaril.

Ta človek — adjunkt namreč — me je sovražil iz dna arca. Kadar se mu je zdelo, da ga ne vidim, se je obrnil oprezno proti meni ter me gledal s pazljivimi, svetlimi očmi. Jaz sem se mu zasmejal naravnost v lice; to ga je spravilo v zadrego; namršil je obrvi ter se sklonil na svoje papirje. Poznal sem na njegovih očeh, če je bil moj obraz bolj upadel nego navadno, če so bili moji koraki bolj trudni, če je bil moj glas bolj votel in mrtvaški. Kadar mi je dal roko ob prihodu ali ob slovesu, se je vsesal v ohlapne gube na mojih licih in v moje koščene, mrzle roke. Njegova postava je bila krepka; v polnem, rdečem obrazu je bilo nekoliko surovosti, in njegov pogled je bil temen in nestalen. Hodil je s hitrimi, dolgimi koraki in privzdigal je ramena nenavadno visoko; to mu je ostalo od poizne hoje po pisarnah izza časov, ko je bil še praktikant. Prej sva izhajala kolikortoliko, a zadnji dve leti je bila vsa njegova skrb in žalost v mojem telesnem propadanju. Pazil je name kot najvestnejši zdravnik; kolikor dalje se je stvar vlekla, tem večja je bila njegova pozornost, postrojena z nervozno nestrpnostjo. Čakal je namreč na moje mesto.

Naposled sem se bil torej odločil, da napišem svojo prošnjo. Nekoliko težko mi je bilo, kajti privadil sem se črkam kakor Gogoljev Akakjev Akakjevič. Privadil sem se tudi tem stenam in sovražnim obrazom okrog sebe. Dalo se je lepo sloneti ob mizi in misliti, dočim je v prsih trkala smrt.

Tisti dan je bilo veliko veselje v pisarni. Za trenotek so mi zamrzeli ti lopovi, ko sem jih videl, kako globoko so se oddahnili. Zamrzela mi je tudi pisarna, kajti od tedaj pa do zadnjega dne se mi je zdela posebno praznična in svetla, kakor da so padali od teh zadovoljnih obrazov svetli žarki na stene. Čutil sem obenem, da sem v tistem hipu, ko sem oddal prošnjo, izrekel obsodbo nad samim seboj. Šel sem domov s povešeno glavo in s trudnimi, drsajočimi koraki. Iz oken pisarne se je obračalo za mano troje neobritih glav, in na cesti so postajali ter gledali moj suhi hrbet.

II.

To je bil res usoden korak. Stopil sem z eno nogo, in zdaj pojde samo navzdol. Zdi se mi, kakor da bi bil prostovoljno odprl vrata smrti. Kar je viselo na meni življenja, je začelo odpadati tako hitro, da niti opazil nisem vsake posamezne izgube. Človek pogleda nekega jutra na vrt in vidi, da je drevje čisto gol; in vendar je padal počasi list za listom, tiho in neopazno. Tako se bo zgodilo meni; vsaka kapljica krvi bo izginita počasi, tiho in neopazno, a nekega jutra bodo prišli, in moje oči bodo steklene...

Oblekel sem črno obleko ter si zavezal črno kravato. Moj obraz je bil videti vsled tega tako blede in upadel, da bi se kdo drugi ženiral med ljudi s tako neprijetno zunanostjo. In vrhutega so izgubile moje oči že zdavnej vsako barvo; punčice so bile popolnoma bledosive, da so se komaj razločevale. Ko sem si zavezaval kravato, so se mi roke tresle. Odpravil sem se v čitalnično dvorano, praznovat odhodnico gospodične Helene Tršano-ve. Ravno ko sem zapiral vrata, sem se spomnil, da mi je prišla Helena na misel v tistem trenutku, ko sem pisal svojo prošnjo. In ob enem spominu me je bilo zabežalo od temena do nog. Šel sem sam, moja žena je o-

stala doma. To je storila zato, ker ni hotela moje družbe; ona se tega morda ni zavedala, ali meni je bilo jasno...

Predno sem prestopil prag dvorane, me je obšel tisti grenki čut, ki obide prosilca, predno potrkna na vrata. Podoben je bil tudi bojazni človeka, ki si je v svesti umazane krivde in sluti, da je njegov greh izdan. Ko sem vstopil, so se nekateri ozrli po meni, in zapazil sem takoj tisti pritajeni, vprašujoči smehljaj: "Ali si tudi ti še na svetu? Doklej še misliš vznemirjati žive ljudi?" In za trenutek se mi je zazdelo, da bi jih prosil oprosteno.

Helena je sedela na gorenjem koncu mize. Dala mi je roko, a med tem je gledala drugam; pozabila je, da stojim pred njo, še predno sem izpustil njeno desnico. Sedel sem poleg zaspanega dacarja, ki me je pogledal od strani ter se potem ves čas ni več brigal zame. Ravno sebi nasproti sem opazil široki obraz adjunktov; ko me je ugledal, je pokimal z glavo ter iztegnil roko čez mizo; nato pa se je najbrž nečesa domislil — prijel je kozarec kakor v zadregi ter se obrnil k svojemu sosedu, učitelju Breakvi.

Pil sem mnogo; praznil sem čašo za čašo, in okrog mene je pričela plavati motna, meglena svetloba; zdelo se mi je, da gledam vse obraze skozi zakajeno steklo. Ali bilo mi je prijetno; najrajši bi bil zatisnil oči, zibal se na svojem stolu ter sanjal lepe

NA PRODAJ IMAM

pet velikih stavbišč (lot), katera se nahajajo blizu 5754 Oak Park Ave., le tri bloke južno od Archer ave. Za ceno se lahko ogledate osebno ali pismeno pri: Frank Šetina, 5754 S. Oak Park ave., Chicago, Ill., ali pri lastniku: Frank Hren, 25 West Illinois St., Chicago, Ill. (Tel. Central 2178.). — (Adv.)

sanje. Govorili so vse navzkriž, toda jaz jih nisem poslušal in ne razumel. Videl sem, da so vstajali govorniki in zamahovali z rokami; kadar so dvignili kozarec v visoko iztegnjenih rokah, je nastal hrup po dvorani, in čaše so zvenele in vino se je razlivalo. Tudi jaz sem včasih vstal — in tudi ob moj kozarec je trčil pomotoma ta ali oni. Sicer pa me to vse skupaj ni čisto nič brigalo.

(Dalje prihodnjič.)

KOŽNE BOLEZNI

povzročajo mnogo trpljenja v teh slučajih je treba jemati:

SEVERA'S

ESKO

razkuševalno mazilo.

Olažja razdraženje, odpravi srbečico in druge srbeče izpuščaje na koži.

Cena 50 centov.

Pošljetno naprej pri lekarji.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

Dobre volje

in vesel biti more človek kateri ima dobro prebavo. Kadar vi prebavljate svoja tri jedila na dan, potem sledi dobro zdravje.

SEVERA'S BALZOL

napravi prebavo naravno in lahko in je nenazadnje splošno tonika kadar telesni sistem oslabi. Prave miravile noper dolgotrajno slabost.

Cena 50 in 85 centov.

Vprašajte zanj v lekarnah.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA

ŽRTVE

Povest. Spisal Fr. Serafin.

(Dalje.)

A končno je imelo materino neprestano pridigovanje ta uspeh, da je začela računati z dejanskimi razmerami ter razmišljati natančneje o tem, kaj se zgodi z njo, ako se je Dolfe ne usmili. In zdaj se je je začela lotevati groza... Kaj poreče oče, kadar zve? ... In kako bo prenašala zasramovanje ljudi, ki so se že zdaj spogledavali nad njo, ako ji Dolfe ne reši časti? ... Morala je govoriti z njim, morala! ... Dasi se ji je od tistihmal, odkar je bila doznala njegovo malopridnost in nemožnost, naravnost gabil in ni niti najmanjše trohice ljubezni več ni čutila zanj, ga je vendar morala prositi, da jo vzame za ženo, in morala se je smatrati še srečno, če ji izpolni prošnjo! ... Kako ji bode življenje poleg njega, to je bila zdaj postranska stvar! ... Ona je morala dobiti moža zato, da dobi otrok očeta! —

Vsa ta razmišljanja so bila vzrok, da je ubogala mater ter šla na sejem s trdnim namenom — da bi govorila z Dolfetom...

Mati je imela prav, ko je trdila, da ga dobi tam. Iztekati ji ni bilo treba dolgo za njim. Njegova lovska obleka ga je toliko razločevala od drugih moških, da ga je od daleč zapazila. In odalej ga ni pustila več iz vida. Strahoma, boječe se mu je približevala, ne vede, kako bi ga nagovorila. Bila je tako vtopljenja v to edino misel, kako mu potoži svojo bol, kako ga poprosi rešitve in pomoči, da se niti zavedala ni, da je na sejmu. Preslišala je ves hrup, ki je vršel okrog nje, preslišala vse neznanosko vpitje in kričanje pogajajočih se prodajalcev in kupovalcev ter pijanih mešetarjev. Videla ni ničesar drugega nego njega, ki ga je iskala...

Enkrat mu je bila že prav blizu, toda takoj jo je uzrl tudi on in brž se je potajil, kakor bi je ne bil opazil, ter se začel umikati pred njo. In zdaj ji ni bilo več možno, priti mu v obližje. Skrbno je gledal na to, da je bila med njim in njo vedno neka razdalja, in to se mu je posrečilo tem lože, ker Manica ni drevila za njim. Izogniti se je hotela vsakemu neprijetnemu nastopu in čuvala se je, da bi ga že s svojo vsiljivostjo ne razjezila. Ko je torej videla, da se je izogibljje, je pazila še samo na to, da ji ne izgine izpred oči, upajoč, da se že še ponudi kaka prilika, da stopi k njemu ter mu pove, kar mu je povedati imela.

A prilika za to se le ni hotela ponuditi, in naposled je nastopil pot proti domu — morda nekoliko hitreje, nego bi jo bil sicer. Pa ona tudi zdaj še ni obupala in šla je počasi za njim. Ko je došel do gostilne "Pri zidanem mostu", je zavil noter, bodisi, da je ni bil opazil, ko je šla za njim, bodisi, ker se je nadejal, da si v gostilno ne bo upala.

Manica pa si je oddahnila, ko se je prepričala, da ji več oditi ne more. Pustila je zdaj vse ozire na stran, kajti to je vedela, da govoriti mora z njim, in če ne drugače, pa v pričo drugih ljudi. Šla je torej za njim v gostilno ter se usedla prav k tisti mizi, pri kateri je sedel on.

Ko je on videl, da se ji nikakor odtegniti ne more, se je začel delati, kakor bi niti ne slutil ne, po kaj je prišla, in kakor bi je dozdaj niti zapazil ne bil.

"Oho, Manica, ti si tukaj?" vzklikne z najnedolžnejšim obrazom, ki se misliti more. "To je prav, boš dala vsaj za vino!"

Njeno srce je bilo še dovolj otroče, da je smatrala njegovo prijaznost za odkritosrčno. V tem, ko so se topile njene oči v solzah, so se ji zategnile ustnice v priazen nasmeh. Hvaležno ga pogleda, in ko ji natoči vina ter vzdigne kozarec, da bi trčil z njo, se mu rada odzove... Trčila je in pila...

Dolfe pa, ko je videl, kak učinek je imela njegova prijaznost, je zasnoval takoj svoj načrt, ki naj bi ga rešil iz zagate, v katero je bil začel vsled lastne neprevidezosti.

Točji ji je pridno in venomer jo je silil:

"Pij, Manica, pij!"

A tudi sam je kar izlival vino v se in delal se je nenavadno veselo, brezskrbnega...

Ko je bil še malo vinski, se tudi več izogibal ni njenemu pogledu. Večkrat so mu zastale oči na njenem, sicer izpremenjenem, a še vedno lepem obrazu. Semtertje je iztegnil celo desnico proti njej ter jo nagovarjal:

"Pij Manica! ... Kaj bi takisto!"

Postajalo mu je skoro mehko pri srcu vprico krasnega dekleta. A ta čut je izvirala iz prirojenega mu egoizma. Žal mu je bilo, da je bilo tako kratko veselje, ki ga je užival poleg nje, žal, da se je moral tako kmalu odreči njeni ljubezni... Ko bi ne bilo prišlo tako, kdo ve...

Tudi ljudje okoli njiju so bili že vinjeni, in Manici se je videl zdaj pravi čas, da izpregovori o tem, kar jo je tako tičalo pri srcu.

"Dolfe!", reče, in solze se ji usujejo iznova iz oči, "Dolfe, kdaj se vendar domisliš, kaj imaš stoptiti? ... Kdaj se me usmiliš? ..."

A Dolfetu se stemni čelo. Kakor bi ne razumel njenih besed, odvrne:

"E — pij in vesela bodi! ... Kaj bi se kremžila!"

"Obljubi mi, da me ne pustiš v sramoti, v katero si me pahnil," odvrne Manica, "in več ne bom jokala! ... Eno samo besedico mi reci, pa bodem mirna in vesela! ..."

"Pojdi, pojdi, kaj imam jaz opraviti s to stvarjo! ..."

Manici je bilo, kakor bi jo bil udaril kdo z težko rečjo po glavi.

"Kdo drugi pa, če ne ti?" vzklikne presenečena. Na toliko podlost ni bila pripravljena.

Dolfe pa odvrne:

"To moraš vedeti ti sama najbolje!"

In pri tem se je muzal in smejal, kakor bi šlo za čisto navadno, malenkostno zadevo...

"Dolfe, ali je mogoče... ali je mogoče, da tako govoriš? ... Kaj takega bi ne bila nikdar pričakovala od tebe! ... Glej, rada sem te imela..."

"Pa kaj hočeš vendar od mene?"

"Kaj hočem? ... Ti še vprašaj? ... Ali res ne veš, kaj je moški dolžan dekletu, katero je spravil tako? ... Ah, če bi me zdaj vzel, še bi se dalo malo prikriti! ... Glej, ako zvedo moj oče, ubijejo me! ..."

"Pa naj te vzame kdo drugi!" odvrne Dolfe s tistim lahкотnim, lahkomišelnim glasom, s katerim je sploh razpravljaj to zadevo, ter jo začne siliti iznova, da naj pije. Toda ona je ostala pri stvari in se ni dala premotiti.

"Kdo naj me vzame, kdo?" reče očitačoče. "Ali bo kdo tako nespameten, da me vzame tako? ..."

"Zakaj pa bi moral biti ravno jaz tako nespameten? ..."

"Ti — nespameten? ... Ali imaš kaj arca, da govoriš tako? ... Dolfe, sram te bodi!"

Dolfe je umolknil. Delal se je, kakor bi ga zanimalo to, kar so drugi okrog njiju govorili. Zato začne zopet ona:

"Dolfe, ti sam veš, kako je prišlo vse to, ti sam veš, da nisem jaz kriva! ... Bog v svetih nebesih mi je priča, da niti slutila nisem, niti slutila... in zdaj govoriš tako! ... Oh, oh! ..."

Glasno je ihtela, ko je govorila to, in neprenehoma so ji vrele solze iz oči, ali on je ostal trd kakor železo. Vedel je, kako grozno trpi, in zavedal se je popolnoma, da je krivda na njegovi strani, toda nikdar ni na to mislil, da bi vzel revnega mizarja hčer, in zato se mu je njeno govorenje zdela skoro smešno. Neusmiljeno ji odgovori:

"Ženiti se, je zamé še malo prezgodaj! In kadar se bom ženil, bom moral gledati nekoliko tudi na denar, in tega tvoj oče nima, da bi ti ga dal... Sicer pa mene tvoj oče tudi nikdar maral ni! ... Zatorej ti svetujem še enkrat: če je že tako, da se moraš možiti, poišči koga drugega! ... Ti praviš, da nisi kriva! ... Ali jaz pravzaprav tudi nisem kriv! Ljubila sva se pač... to zadene tebe tako kakor mene, a da se vzeti ne moreva, temu so krive okolnosti! ..."

Deklice se je loteval obup... Izprevidela je, da so vse njene besede, vse njene prošnje zaman, hotela je že vstati in oditi, ko se prikaže njena mati pri vratih.

Mico je bilo začelo skrbeti, da bi se hči ne zamudila predolgo. Šla, ji je zaradi tega nasproti. Potoma ji je bil nekdo povedal, kje je, in tako je dospela semkaj. Ko vidi hčer vso objokano, je vedela takoj, kako je. Pririla se je do mize, pri kateri sta sedela Manica in Dolfe, in posegla je tako odločno vmes.

"No, kaj sta se domenila?" vpraša na kratko Dolfeta. "Ali si še kaj določil zaradi poroke?"

Dolfe pa je bil jezen, že ko je mater ugledal. Obraz se mu zategne v zaničljive poteze, in odurno pripomni: "Zaradi poroke? ... Čigave? ... Ali moje? ... Za to je še dovolj časa! ... Če pa vam je v mislih poroka vaše hčere, se zvrši lahko precej jutri! ..."

Bil je vinjen in govoril je brezobzirno.

(Dalje prihodnjič.)